

ΣΥΜΠΟΣΙΟ
ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

SYMPOSIUM
NEW TECHNOLOGIES IN SERVICE
TO OUR KNOWLEDGE OF ANTIQUITY

Εκπαίδευση και Πολιτισμός στην εποχή των Νέων Τεχνολογιών.
Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης.

ΑΓΑΘΟΝΙΚΗ ΤΣΙΛΙΠΑΚΟΥ, Δρ Αρχαιολόγος, Διευθύντρια του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού
Θεσσαλονίκης. Ελλάδα
Email: mbp@culture.gr

Εκπαίδευση και Πολιτισμός στην εποχή των Νέων Τεχνολογιών. Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης.

ΑΓΑΘΟΝΙΚΗ ΤΣΙΛΙΠΑΚΟΥ

Κυρίες και κύριοι σύνεδροι,

Πρώτα απ' όλα θα ήθελα να σας καλωσορίσω στη Θεσσαλονίκη και στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, σε έναν χώρο παιδείας και πολιτισμού. Από το 1997 το Μουσείο αποτελεί ειδική περιφερειακή υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, υπαγόμενη στη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Σε μια περίοδο δραματικών τεχνολογικών και κοινωνικών αλλαγών, οι ειδικοί επιστήμονες που εργάζονται στον τομέα της εκπαίδευσης και του πολιτισμού είναι αναγκαίο πλέον να προωθήσουν μια ποικιλία νέων τύπων εργαλείων και τρόπων για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του 21ου αι. ως προς την εκπαίδευση σε θέματα πολιτισμού. Οι **νέες τεχνολογίες** αλλάζουν ολοένα και περισσότερο κάθε πτυχή της κοινωνίας και του πολιτισμού μας. «Πρέπει να τις κατανοήσουμε και να τις χρησιμοποιήσουμε για να κατανοήσουμε και να μεταμορφώσουμε τον κόσμο μας»¹.

Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επιδιώκει με διάφορες πρωτοβουλίες την επιτάχυνση της εξέλιξης των συστημάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης για τη μετάβαση της Ευρώπης στην **κοινωνία της γνώσης**. Ένα πρώτο σημαντικό στάδιο αυτής της μετάβασης είναι η άρτια κατάρτιση των Ευρωπαίων πολιτών στα νέα εργαλεία που επιτρέπουν την πρόσβαση στη γνώση και η γενικότερη ανάπτυξη μιας **ψηφιακής μόρφωσης** ώστε να επιτευχθεί μεγαλύτερη ισότητα ευκαιριών, σε έναν κόσμο στον οποίο πολλαπλασιάζονται οι ψηφιακές λειτουργίες².

Τα παιδιά και οι έφηβοι του 21ου αιώνα θα ζήσουν ως ενήλικες σε έναν διαφορετικό και σφύζοντα κόσμο, που τον διαμορφώνει η τεχνολογία μέσα από πολύπλευρες διεργασίες, και πρέπει να είναι προετοιμασμένοι γι' αυτό. Είναι αναγκαίο να ξέρουν πώς να μαθαίνουν συνεχώς, σε όλη τους τη ζωή. Ο φιλόσοφος John Dewey πίστευε ότι: «Ο σκοπός της εκπαίδευσης είναι να καταστήσει ικανά τα άτομα να συνεχίζουν την εκπαίδευσή τους». Καθώς η κοινωνία αλλάζει, αλλάζουν και οι δεξιότητες που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των δυσκολιών της ζωής³.

Ο αλφαριθμητισμός στις μέρες μας (ΤΠΕ αλφαριθμητισμός) ορίζεται ως «η ικανότητα να χρησιμοποιούμε ψηφιακή τεχνολογία, εργαλεία επικοινωνιών και δίκτυα για να προσεγγίζουμε, διαχειριζόμαστε, ολοκληρώνουμε, αξιολογούμε και δημιουργούμε πληροφορίες, ώστε να λειτουργούμε στην κοινωνία της γνώσης». Έτσι, οι ΤΠΕ αναγνωρίζονται τώρα ως ένας νέος αλφαριθμητισμός, τόσο σημαντικός για το μέλλον των μαθητών, όσο ήταν τα προηγούμενα χρόνια η ανάγνωση και η γραφή. Ο όρος Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (εν συντομία ΤΠΕ) αναφέρεται στις τεχνολογίες των

¹ D. Kellner, New Technologies/New Literacies: reconstructing education for the new millenium, *Teaching Education*, Vol. 11, No. 3, 2000, 245-265.

² ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, COM (2000) 318 τελικό. Απόσπασμα από την Εισαγωγή στην Ανακοίνωση της Επιτροπής «eLearning- Να σκεφθούμε την εκπαίδευση του αύριο».

³ Β. Δημητρόπουλος, Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και Θεωρίες Μάθησης, Ημερίδα «Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών στη Διδακτική Πράξη», Αμερικανικό Κολέγιο Ελλάδας, Αθήνα 4-2-2006, 2pek.att.sch.gr/.../Technologies_Plhroforias_kai_Epikoinonion.pdf

υπολογιστών και των επικοινωνιών, οι οποίες εμπλέκονται μεταξύ τους όλο και περισσότερο μέρα με τη μέρα⁴. Η τεχνολογία των πολυμέσων προσφέρει στην εκπαιδευτική διαδικασία μια νέα ποιότητα στη διαλογική επικοινωνία, αναβαθμίζοντας την πρόσβαση σε όλους τους χρήστες. Επίσης, υποστηρίζει την κοινή/ομαδική επεξεργασία λύσεων μέσα στην ομάδα, βοηθώντας τους μαθητές να γίνουν κοινωνικότεροι. Αυτό είναι πολύ σημαντικό για την ποιότητα ζωής των μαθητών και ιδιαίτερα των ατόμων με ειδικές ανάγκες, αφού τους δίνει την δυνατότητα να ενταχθούν πιο ομαλά και με λιγότερα προβλήματα στο κοινωνικό σύνολο⁵.

Στις μέρες μας η πολιτιστική κληρονομιά και η τεχνολογία είναι δύο έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες. Επιβάλλεται πλέον να αξιοποιήσουμε την τεχνολογία της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών για την ψηφιοποίηση, τεκμηρίωση, διαχείριση, προώθηση και προβολή του πολιτισμού με τη χρήση νέων τεχνολογιών για την επιστημονική και διαχειριστική τεκμηρίωση μνημείων, συλλογών σε μουσεία και πινακοθήκες, εγγράφων και άλλων πολιτιστικών προϊόντων. Τα σύγχρονα τεχνολογικά επιτεύγματα αναμένεται να προσδιορίσουν τον παραδοσιακό ρόλο των μουσείων και των φορέων που διαχειρίζονται και κατέχουν την πολιτιστική κληρονομιά σε ότι αφορά την τεκμηρίωση, την παρουσίαση και προβολή στο ευρύ κοινό⁶.

Η χρήση των νέων τεχνολογιών αποτελεί σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού των ελληνικών Μουσείων και του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού ασφαλώς, το οποίο είχε έναν πρωτοποριακό χαρακτήρα από την εποχή της ίδρυσής του. Το κτίριο, έργο τέχνης και ιστορικό διατηρητέο μνημείο, οικοδομήθηκε μεταξύ των ετών 1989 και 1993 με βάση τα σχέδια του ταλαντούχου αρχιτέκτονα, του αείμνηστου Κυριάκου Κρόκου. Απέσπασε ειδική διάκριση από διεθνή επιτροπή στον διαγωνισμό «Βραβεία 2000» του Ελληνικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικής το 2001. Το 2005 το Μουσείο βραβεύτηκε με το «Βραβείο Μουσείου» του Συμβουλίου της Ευρώπης, το οποίο δόθηκε σε ελληνικό μουσείο για πρώτη φορά στην ιστορία του, μεταξύ άλλων γιατί αξιολογήθηκε ως «φιλικό προς τον επισκέπτη», ενώ τονίστηκε ο παιδαγωγικός του χαρακτήρας⁷. Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού υπήρξε πρωτοπόρο στη σημαντική αλλαγή που παρατηρείται την τελευταία εικοσιπενταετία αναφορικά με τις εκθετικές πρακτικές των ελληνικών μουσείων. Οι αλλαγές αυτές έχουν ως στόχο την κατάργηση της στατικότητας των εικόνων και την προσπάθεια για επαναπροσέγγιση του κόσμου μέσω της κίνησης, του φωτισμού και της διαδραστικότητας. Η ανάπτυξη ποικίλου ενδιαφέροντος εκπαιδευτικών προγραμμάτων και η διοργάνωση περιοδικών εκθέσεων σε συνδυασμό με την αύξηση των εκδόσεων και γενικά την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση, που είναι το «άνοιγμα» των μουσείων προς το κοινό⁸.

Οι έντεκα αίθουσες της μόνιμης έκθεσης του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού άνοιξαν στο κοινό σταδιακά από το 1997 έως τις αρχές του 2004. Η τελευταία αίθουσα με θέμα «Ανακαλύπτοντας το Παρελθόν» είναι ένας «επίλογος» της μόνιμης έκθεσης. Με αυθεντικό αρχαιολογικό υλικό αλλά και με ψηφιακές εφαρμογές παρουσιάζεται η πορεία που ακολουθεί το αρχαίο αντικείμενο από την ανασκαφή, όπου ανακαλύπτεται, στο μουσείο, όπου εκτίθεται, περνώντας από τα ενδιάμεσα στάδια

⁴ Digital Transformation, A Framework for ICT Literacy, A Report of the International ICT Literacy Panel, 2002, p. 2. www.ets.org/research/ictliteracy, Copyright © 2002 by Educational Testing Service, U.S.A. 2007.

⁵ Ν. Βερναδάκης, Α. Αυγερινός, Ε. Ζέτου, Μ. Γιαννούση, Ευθ. Κιουμουρτζόγλου, Μαθαίνοντας με την Τεχνολογία των Πολυμέσων – Υπόσχεση ή Πραγματικότητα; *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, τόμος 4 (2), 2006, 326 – 340

⁶ www.infosoc.gr/NR/rdonlyres/1E1D7E12.../politismos51203_ktp.ppt: Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΚτΠ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 4-5/12/03, Βασιλική Κολυβά, Προϊσταμένη της Μονάδας Β1, ΕΥΔ ΕΠ ΚτΠ.

⁷ Award of the Council of Europe “Museum Prize” to the Museum of Byzantine Culture, *Ποικίλα Σημειώματα, Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού 12*, 2005, 128-133.

⁸ Ε. Κουρκουτίδου - Νικολαΐδου, Ένα μουσείο γεννιέται. Στόχοι και προσανατολισμός, *Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού 1*, 1994, σελ. 4-9.

της καταγραφής, της μελέτης και τη συντήρησης. Παρουσιάζεται ακόμη η ιστορία των μουσείων διεθνώς μέσω δύο μονάδων υπολογιστών και οθονών αφής.

Η μόνιμη έκθεση της ιστορίας της Θεσσαλονίκης, η οποία φιλοξενείται από το 2008 στον Λευκό Πύργο, το περισσότερο δημοφιλές ιστορικό κτίριο και σύμβολο της πόλης, αποτελεί τμήμα του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού. Η έκθεση ιχνηλατεί την ιστορία της πόλης από την ίδρυσή της, το 316/15 π. Χ., μέχρι τους νεώτερους χρόνους, μέσω ποικίλων εκφάνσεων του πολιτισμού της. Το δύσκολο εγχείρημα παρουσίασης είκοσι τριών αιώνων ιστορίας σε έναν χώρο μόλις 450μ² επιτεύχθηκε με τη χρήση των νέων τεχνολογιών: Οι πληροφορίες παρουσιάζονται κατά κύριο λόγο μέσα από πολυμεσικές διαδραστικές εφαρμογές εικόνας και ήχου, με τη μορφή προβολών, παρουσιάσεων βίντεο και διαφανειών, ηχητικών ντοκουμέντων, φωτοτραπεζών, οθονών αφής, γραφιστικές συνθέσεις και περιορισμένο επεξηγηματικό κείμενο, που συνδυάζονται αρμονικά με τον μικρό αριθμό αντικειμένων - εκθεμάτων. Για τους ξενόγλωσσους επισκέπτες υπάρχει ηχητική ξενάγηση στην αγγλική γλώσσα⁹.

Η πληροφόρηση που παρέχεται στην έκθεση εμπλουτίζεται μέσω της διάθεσης ενός οπτικού δίσκου, DVD-ROM, και της ειδικά σχεδιασμένης ιστοσελίδας της (www.lpth.org). Το DVD-ROM, το οποίο περιέχει το σύνολο του υλικού και των εφαρμογών, διανέμεται κυρίως σε σχολεία και κατά κύριο λόγο πωλείται στα πωλητήρια του Μουσείου και του Λευκού Πύργου. Οι επισκέπτες της ιστοσελίδας μπορούν να βρουν πρωτότυπες εφαρμογές, όπως ψηφιακό χάρτη της πόλης, όπου μπορεί κανείς να εντοπίσει μνημεία, μουσεία και χώρους πολιτισμού και να πληροφορηθεί για αυτά, χρονογραμμή γεγονότων που αφορούν άμεσα ή έμμεσα την ιστορία της Θεσσαλονίκης, επιστημονικά κείμενα έγκριτων ιστορικών και αρχαιολόγων, βιβλιογραφία για την πόλη, αλλά και συνταγές εδεσμάτων που φανερώνουν τη γευστική ποικιλία που χαρακτηρίζει τη διατροφική ταυτότητα της Θεσσαλονίκης.

Το τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού σχεδιάζει και υλοποιεί εκπαιδευτικές δραστηριότητες από το 1998. Τα προγράμματα απευθύνονται σε μαθητές νηπιαγωγείου, Α΄ θμιας και Β΄ θμιας εκπαίδευσης, σε καθηγητές, ενήλικες, οικογένειες, άτομα με ειδικές ανάγκες. Για κάθε ομάδα προορισμού οργανώνονται και διαφορετικές δραστηριότητες έτσι ώστε οι επισκέψεις στο Μουσείο να είναι διασκεδαστικές και δημιουργικές μέσα από τη διάδραση και το παιχνίδι ρόλων. Μέσω της εκπόνησης ειδικών φυλλαδίων επίσκεψης οι καθηγητές ενθαρρύνονται να οργανώνουν οι ίδιοι επισκέψεις στο Μουσείο.

Το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Μουσείου μας συμμετέχει και οργανώνει ημερίδες, σεμινάρια, πανεπιστημιακά μαθήματα, με σχετικές ανακοινώσεις και στόχο την προώθηση της εκπαιδευτικής πολιτικής, την παρουσίαση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων του Μουσείου και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα προσέγγισης των μουσειακών αντικειμένων, ενθαρρύνοντας παράλληλα δράσεις σχολείων που αφορούν τη βιωματική προσέγγιση πτυχών του βυζαντινού πολιτισμού¹⁰.

Αυτή τη χρονιά συνεργαστήκαμε μεταξύ άλλων με τα πανεπιστημιακά ιδρύματα της πόλης μας για την ένταξη στο πρόγραμμα «Ο πολιτισμός στην εκπαίδευση» της πράξης «Ο πολιτισμός ως βάση ανάπτυξης του «Νέου Σχολείου». Πρόκειται για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας ψηφιακής βάσης δεδομένων, στην οποία θα τεκμηριωθούν πλήθος μνημείων της πόλης της Θεσσαλονίκης, ακίνητων και κινητών, προερχόμενων από τις συλλογές των μουσείων, που ανήκουν σε διαφορετι-

⁹ Δ. Ναλπάντης, Λευκός Πύργος Θεσσαλονίκης, Αθήνα 2013.

¹⁰ Αγαθονίκη Τσιλιπάκου, Η δράση ενός δημόσιου ελληνικού Μουσείου την περίοδο της κρίσης. Το έργο του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού το έτος 2012, *Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και Θράκη, ΚΣΤ΄ Επιστημονική Συνάντηση, 20-22 Μαρτίου 2013.*

κές ιστορικές περιόδους, από την προϊστορία μέχρι τα νεώτερα χρόνια. Η βάση θα είναι προσβάσιμη από τους χρήστες μέσω smart phone και tablet. Με στοχευμένες και ειδικά σχεδιασμένες εφαρμογές διαδραστικού χαρακτήρα αυτή η βάση δεδομένων θα αποτελέσει καινοτόμο εκπαιδευτικό εργαλείο, το οποίο θα προάγει τη συμμετοχική και βιωματική μάθηση και θα είναι προσανατολισμένο στη σύνδεση διαφορετικών μαθησιακών αντικειμένων του σχολικού προγράμματος με τον χώρο του πολιτισμού. Η αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών κατά την ανάπτυξη και χρήση του ψηφιοποιημένου εκπαιδευτικού υλικού θα δημιουργήσει προϋποθέσεις για την υποστήριξη μελλοντικών εκπαιδευτικών δράσεων.

Στον χώρο υποδοχής του Μουσείου μας οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να ενημερωθούν μέσω συγκεκριμένης εφαρμογής, της ηλεκτρονικής πλατφόρμας «Εξερευνώντας τον κόσμο του Βυζαντίου», μια δημιουργία του Ευρωπαϊκού Κέντρου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, για τις επιμέρους πτυχές της καθημερινής ζωής των βυζαντινών, η οποία συνάδει απόλυτα με το μουσειολογικό σκεπτικό του Μουσείου και με τον παιδαγωγικό του χαρακτήρα.

Εργαζόμαστε επίσης για την υλοποίηση του προγράμματος με τίτλο "Ψηφιοποίηση και Ανάδειξη Πολιτιστικού Αποθέματος του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού", ενταγμένου στο Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση (πρόσκληση 31). Το έργο αποτελείται κυρίως από ψηφιακές δράσεις διάθεσης του 95% των πολιτιστικών θησαυρών του Μουσείου, οι οποίες θα συμβάλουν στη διαχείριση και την αξιοποίηση των εκθεμάτων και συλλογών του με τρόπο φιλικό και προσιτό προς το κοινό, με στόχο μεταξύ άλλων την ψηφιακή συντήρηση και δυνατότητα ευρείας προσπέλασής τους, την ενίσχυση της ψυχαγωγικής και παιδευτικής επαφής του Μουσείου με το κοινό μέσω εκπαιδευτικών διαδραστικών ψηφιακών εφαρμογών. Προβλέπεται επίσης η ανανέωση της ιστοσελίδας του Μουσείου για τον σκοπό αυτόν. Μεταξύ άλλων το πρόγραμμα περιλαμβάνει τη δημιουργία εικονικής περιήγησης με πανοράματα, εφαρμογές ψηφιακού διαδραστικού χάρτη, ψηφιακού χρονολογίου, «Τα καλύτερα του Μουσείου» - εφαρμογή για έξυπνα κινητά και ταμπλέτες, λημματογράφηση στη Wikipedia¹¹. Επίσης επιθυμούμε να οργανώσουμε στο μέλλον ψηφιακές θεματικές περιοδικές εκθέσεις και ειδικά σχεδιασμένες διαδρομές στη μόνιμη έκθεσή μας για άτομα με περιορισμένη όραση και τυφλούς.

Ταυτόχρονα επιχειρούμε να προβάλουμε και το έργο των εργαστηρίων συντήρησης του Μουσείου μας, τα οποία διαθέτουν άρτια καταρτισμένο και έμπειρο προσωπικό και υλοποιούν σύγχρονες μεθόδους διάγνωσης και συντήρησης. Η μεθοδολογία τεκμηρίωσης εφαρμόζεται με βάση διεθνείς συμβάσεις: ταξινόμηση, διάγνωση παθολογίας, εξέταση τεχνολογίας κατασκευής και πρόταση συντήρησης. Η διαδικασία της συντήρησης υιοθετεί πρακτικές που είναι αποδεκτές από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα.

Η πολυεπίπεδη ψηφιακή βάση δεδομένων «Βυζάντιο» σχεδιάστηκε από το Τμήμα Πληροφορικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης το 2001 στοχεύοντας να αποτελέσει ένα πολυεργαλείο για τη συστηματική οργάνωση και αποτελεσματική διαχείριση των συλλογών του Μουσείου, επιτρέποντας την ταυτόχρονη και ενιαία αντιμετώπιση ζητημάτων αρχαιολογικής τεκμηρίωσης, διάγνωσης και συντήρησης των αντικειμένων. Υποστηρίζει όλες τις διαδικασίες που ακολουθούνται από ένα Μουσείο και αντιμετωπίζει σε ενιαίο πλαίσιο την καταγραφή των αντικειμένων, την τεκμηρίωση, την αρχειοθέτηση των δεδομένων της συντήρησής τους, την προσωρινή ή μόνιμη αποθήκευση και τον δανεισμό τους καθώς και το φωτογραφικό αρχείο¹².

¹¹ Αγ. Τσιλιπάκου, Ψηφιοποίηση και Ανάδειξη πολιτιστικού Αποθέματος του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού, *Αναβαθμίζοντας λειτουργίες και υπηρεσίες: δράσεις για τη δημιουργία και διαχείριση πολιτιστικού αποθέματος, ΥΠΑΘΠΑ, Γενική Γραμματεία Πολιτισμού, ΕΥΠΟΤ, ΔΕΑΜ, Ενημερωτική Ημερίδα*, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, 20-12-2012, Αθήνα.

¹² D. Lazidou, G. Karagiannis, D. Mamaginis, "BYZANTIO": An ontology based system for the conservation treatment documentation of artworks, International Meeting, Icons: Approaches to Research, Conservation and Ethical Is-

Σχεδιάζουμε και αναζητούμε περαιτέρω συνεργασίες, εφόσον υπάρχουν προτάσεις, για συμμετοχή σε διάφορα ευρωπαϊκά προγράμματα στο εγγύς μέλλον. Στόχος μας είναι και η προώθηση της επιστημονικής έρευνας σε ζητήματα διάγνωσης που αφορούν πάσχοντα ευπαθή εκθέματα κυρίως αναφορικά με οργανικά υλικά. Ένα άλλο πεδίο ερευνητικού ενδιαφέροντός μας είναι η ασφάλεια των εκθεμάτων με τη χρήση καινοτόμων, πρωτοποριακών, μη καταστρεπτικών μεθόδων στα πεδία της έρευνας και τεχνολογίας κατασκευής και υλικών των ζωγραφικών έργων της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου.

Επίσης ενθαρρύνουμε και διατηρούμε συνεργασίες με ερευνητικά κέντρα και φορείς, όπως τον Οργανισμό Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας, για να αντιμετωπίσουμε στατικά προβλήματα των εκθεμάτων του Μουσείου σε περίπτωση σεισμού¹³ (επιτόπου μετρήσεις, προσομοίωση, ανάλυση, διαστασιολόγηση). Διερευνούμε προτάσεις στερέωσης και ενίσχυσης της στήριξης των μουσειακών εκθεμάτων έναντι σεισμικών δράσεων, χωρίς αρνητική αλλοίωση της σημερινής εικόνας τους και παρουσίασής τους, λόγω της ιδιαίτερης σεισμικής επικινδυνότητας της περιοχής.

Επίσης υπάρχει η αναγκαιότητα εκπόνησης μελέτης βιοκλιματισμού (θέρμανσης-ψύξης) για τη βελτιστοποίηση στο ιδανικό των κλιματολογικών συνθηκών, τη σταθεροποίηση του μικροκλίματος για την ασφάλεια των εκθεμάτων και των αντικειμένων που φυλάσσονται γενικότερα στο Μουσείο και των εκθεμάτων – ευπαθών μηχανημάτων στην έκθεση του Λευκού Πύργου. Στόχος μας είναι η μείωση της υψηλής ενεργειακής κατανάλωσης με δυνατόν υψηλότερη ενεργειακή απόδοση καθώς και γενικότερη οικονομία πόρων (ΑΠΕ).

Επίσης στοχεύουμε στην ανάπτυξη πρωτοποριακών μεθόδων ασφάλειας, αυτοματοποιημένου ελέγχου και παρέμβασης στις περιβαλλοντικές παραμέτρους (μικροκλίμα) του Μουσείου και του Λευκού Πύργου μέσω εγκατάστασης: α) συστήματος συναγερμού - ειδοποίησης με την τυχόν απομάκρυνση του εκθέματος από τη θέση του, β) αυτόματης εντολής στο σύστημα κλιματισμού για τον έλεγχο του μικροκλίματος, και μέσω της εκπόνηση μελέτης και ελέγχου της ποιότητας του αέρα.

Το Μουσείο μας είναι πρωτοπόρο τόσο στην αντιμετώπιση των εκθεμάτων όσο και στις δράσεις του. Ένας από τους στόχους του είναι η διοργάνωση εκθέσεων με φορείς του εσωτερικού και του εξωτερικού. Επιθυμούμε να υλοποιούμε μοναδικά πολιτισμικά γεγονότα προωθώντας όχι μόνο την επιστημονική έρευνα αλλά και τη διάχυση της γνώσης στο ευρύ κοινό σε ποικίλα θέματα που σχετίζονται με εκφάνσεις του βυζαντινού, μεταβυζαντινού πολιτισμού και γενικότερα των αλληλεπιδράσεων με ομόδοξους και ετερόδοξους λαούς στα πλαίσια της οικουμενικής βυζαντινής αυτοκρατορίας και του ρόλου της Θεσσαλονίκης ως του σημαντικότερου πολιτικού, οικονομικού, πνευματικού και καλλιτεχνικού κέντρου μετά την Κωνσταντινούπολη. Στα πλαίσια της περιοδικής έκθεσης «Η τιμή του αγίου Μάμαντος στη Μεσόγειο, Ένας ακρίτας άγιος ταξιδεύει», μια συνεργασία του Μουσείου μας με την Κύπρο στα πλαίσια της 4ης Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης, συνεργαστήκαμε με το Ελληνικό Ινστιτούτο Ολογραφίας σε ένα πιλοτικό πρόγραμμα για την παραγωγή αναλογικών εκθεματικών ολογραμμάτων επιλεγμένων αντικειμένων της έκθεσης, τα οποία εκτίθενται στον προθάλαμό της. Η τεχνική αυτή της ολογραφίας προσφέρει τον πλέον ρεαλιστικό και αληθοφανή τρόπο για να αποτυπωθεί ένα τρισδιάστατο αντικείμενο. Τα αναλογικά ολογράμματα που δη-

sues, ICOM, Hellenic National Committee, Benaki Museum, Athens 3-7 December 2006. Δ. Λαζίδου, Ε. Σαμολαδά, Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, "Βυζάντιο": Ψηφιακή Βάση Δεδομένων, Διεθνές Συνέδριο CIDOC 2008, Ετήσιο Συνέδριο της Διεθνούς Επιτροπής Τεκμηρίωσης της Διεθνούς Επιτροπής Μουσείων (ICOM), Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα, 15/9/2008 - 18/9/2008.

¹³ Σ. Γκιώση, Θ. Μαραγκού, *Μουσειακές Συλλογές, στο: Σεισμοί και αρχαιότητες, Προληπτικά και πρώτα σωστικά μέτρα*, Υπουργείο Πολιτισμού, Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων, Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαιοτήτων, Αθήνα 2002, 45-72.

μιουργεί το Ελληνικό Ινστιτούτο Ολογραφίας αποτυπώνουν και εν συνεχεία αναπαριστούν το ακριβές φωτεινό κύμα που αντανακλά η επιφάνεια ενός αντικειμένου. Αποτέλεσμα της καταγραφής αυτής είναι το ολόγραμμα που όταν φωτισθεί με κατάλληλο τρόπο, αναπαράγει ένα ακριβές τρισδιάστατο είδωλο-αντίγραφο του αντικειμένου.

Απώτερος στόχος μας είναι να καταστήσουμε το Μουσείο ελκυστικό χώρο προορισμού για όλες τις ηλικίες, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και ανεξάρτητα από το επίπεδο εκπαίδευσής τους, ένα μουσείο **προσβάσιμο με επίκεντρο τον άνθρωπο**¹⁴. Να εντάξουμε το Μουσείο ως χώρο πολιτισμού και παιδείας στον κοινωνικό ιστό της πόλης, στην πολιτιστική της ζωή, με περαιτέρω διοργανώσεις εκδηλώσεων λόγου και τέχνης, εικαστικών γεγονότων, συνεδρίων και ημερίδων, όπως η σημερινή, με σύγχρονες θεματικές που άπτονται του πολιτισμού, σε συνεργασία πρωταρχικά με μουσεία, φορείς και οργανισμούς της Θεσσαλονίκης, επιδιώκοντας παράλληλα αντίστοιχες ευρύτερες συνεργασίες στο εσωτερικό και το εξωτερικό.

Για όλα αυτά οι συνεργασίες στην περίοδο της κρίσης, ο εθελοντισμός, η ενδυνάμωση του Σωματίου των Φίλων του Μουσείου μας, η προσέλκυση χορηγών και το μεράκι για να προσφέρουμε ο καθένας ότι μπορούμε στην ανάδειξη και προβολή του πολιτισμού μας μέσω των δράσεων του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού είναι καθοριστικοί παράγοντες, ώστε να παραμείνει ενεργός και ζωντανός οργανισμός, ως υγής δημόσιος φορέας σε πείσμα των καιρών¹⁵.

¹⁴ J. Dodd, - R. Sandell, Building Bridges: Guidance on Developing Audiences, London 1998 · Δ. Κωνσταντίος, Η πρόκληση των Μουσείων στον 21ο αιώνα, Πρακτικά 4ου Συνεδρίου, Το μέλλον του παρελθόντος μας, Ανιχνεύοντας τις προοπτικές της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, Αθήνα 24-26 Νοεμβρίου 2000, Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων, Αθήνα 2002, 174-176 · Μ. Οικονόμου, Μουσεία: Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός, Αθήνα 2003 · G. Black, The engaging Museum, Developing Museums for visitor involvement, London 2006 · E. Coxall, Open minds: Inclusive Practise. In : Genowski, H.H. (ed.), Museum Philosophy for the 21th Century, Altapira Press 2007 · Χ. Χάιτας - Β. Ιωαννίδη, Προς μια δια βίου εκπαίδευση ειδικών ομάδων πληθυσμού στο πλαίσιο του μουσείου: Σύνδεση και κατάργηση ορίων. Το παράδειγμα των ανήλικων παραβατών, Πρακτικά Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή με θέμα: Δια βίου μάθηση για την ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή, Βόλος, 31 Μαρτίου - 2 Απριλίου, Αθήνα, Ιούλιος 2008, 341-347.

¹⁵ Agathoniki Tsilipakou, Museum of Byzantine Culture Thessaloniki, Culture Management, Galata Greek School Workshops, Voids in the City, Exploring Vacancy and Re-use: Galata Greek School, Greek School Colloquium - Programme, Culture management and re-programming, Galata Greek School Foundation, Netherlands Architecture Institute, 19 November 2012, Istanbul Αγαθονίκη Τσιλιπάκου, Η δράση ενός δημόσιου ελληνικού Μουσείου την περίοδο της κρίσης. Το έργο του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού το έτος 2012, Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και Θράκη, ΚΣΤ Έπιστημονική Συνάντηση, Θεσσαλονίκη, 20-22 Μαρτίου 2013.